

Kun tarinat tulivat luokseni – Sen pituinen se

Janika Torvinen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tradenomin tutkinto

Opinnäytetyö

2022

Esipuhe

Tämän tarinan osalta on tullut aika sanoa *sen pituinen se*. Opinnäytetyön tekeminen oli merkityksellinen kokemus, ei ainoastaan akateemisesti, mutta myös henkilökohtaisella tasolla. Opinnäytetyö on ollut yksi uusi sivu ja tarina elämässäni. Siksi nyt on kiitoksen aika!

Ensimmäiseksi haluaisin kiittää jokaista vieraista produktissani.

Kiitos *Milja Korpela, Veli-Pekka Poutanen, Reetta Nenonen, Petri Reinikka, Jouni Kyrölä, Markus Manninen, Päivi Mäkinen, Abdille Mahmud, Matti Järvinen, Leena Ståhlberg, Pentti Halmesaari ja Juha Torvinen*.

Haluaisin erityisesti mainita ohjaajaani erinomaisesta ohjauksesta, varsinkin niistä vakavasti alkaneista ohjaustuokioista, jotka päättyivät lopulta iloiseen nauruun. Juuri näistä hetkistä syntyy merkitys ja syy miten tärkeää on tehdä itselleen mielenkiintoinen ja merkityksellinen lopputyö.

Kiitos myös podcastien parissa työskentelevälle asiantuntijalle *Ville "Syke" Syrjälälle*, kun annoit vinkkejä ja opetusta allekirjoittaneelle noviisille.

Erityiskiitos vielä puolisolleni *Juha Torviselle*, joka ompeli vain tätä produktia varten Punahilkalle asun noviisitason ompelijana, mutta mestaritason aviomiehenä.

Kiitos todella paljon, kaikille!

Janika Torvinen

Helsinki, Toukokuu 31.5.2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Janika Torvinen
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Kun tarinat tulivat luokseni – Sen pituinen se
Sivu- ja liitesivumäärä 32+5
<p>Tämän opinnäytetyön aiheena oli perehtyä tarinoiden kautta mitä on asiantuntijayrittäjyys. Opinnäytetyö tehtiin toiminnallisena produktina, jonka lopputulos oli podcast-sarja. Podcast-jaksot dokumentointiin keväällä 2022. Podcast-jaksot koostuvat 12 erilaisesta uratarinasta.</p> <p>Toiminnallinen opinnäytetyö tehtiin yrittäjyyden näkökulmasta, tekijän omaan substanssiosaamiseen liittyen tarkoituksena tuottaa tarinallista sisältöä audiovisuaalisesti. Tiedonkeruu tapahtui dialogisessa kohtaamisessa podcast-jakson haastattelussa. Podcast-jaksot julkaistiin Anchor-alustan kautta Spotifyihin.</p> <p>Podcastin tyylilaji ja näkökulma oli tarinallinen. Jokainen jakso koostui podcast-jakson vieraan omasta uratarinasta ja miten se on rakentunut. Tarinallisuus tuli mukaan tekijän näyttelijän työn kokemuksen kautta.</p> <p>Tietoperustassa reflektointiin vuoropuheluna podcast-jaksojen tarinoita, soveltaen näihin Stuart ja Hubert Dreyfusin asiantuntijuutta kuvaavaa viisivaiheista mallia, sekä aikaisempaa tutkimuskirjallisuutta. Tietoperustassa tarkasteltiin myös positiivisen psykologian motivaatioteorioita ja vahvuuskeskeistä ajattelua.</p> <p>Raportin viimeinen osio koostui pohdinnasta, arvioinnista ja jatkokehitysideoista.</p>
Asiasanat Dialogi, narratiivisuus, asiantuntijuus, podcastit, yrittäjyys

Sisällys

1	Olipa kerran.....	1
1.1	Raportin rakenne.....	2
1.2	Työn tarkoitus.....	2
1.3	Keskeiset käsitteet	3
2	Produktin toteutus	4
2.1	Dialogi.....	4
2.2	Tarinallinen lähestymistapa	6
3	Sen pituinen se.....	10
3.1	Näkökulma ja tyyli.....	10
3.2	Jaksot.....	11
4	Tietoperusta	15
4.1	Dreyfus malli	15
4.1.1	Positiivinen psykologia	21
4.1.2	Motivaatioteoriat	22
4.1.3	Vahvuusajattelu	25
5	Pohdinta.....	27
5.1	Produktin arviointi.....	27
5.2	Kehitysideat.....	28
	Lähteet.....	29
	Liitteet.....	33
	Liite 1. Tiedote salainen.....	33
	Liite 2. Kuvia matkan varrelta	34
	Liite 3. Kuvia matkan varrelta	35
	Liite 4. Kuvia Matkan varrelta	36
	Liite 5. Kuvia matkan varrelta	37

1 Olipa kerran

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja produktiivinen työ. Produkti on podcast-sarja, nimeltään *Sen pituinen se*. Podcast koostuu 12 erilaisesta jaksosta, joiden sisältö kuvaa kunkin vieraan kertomuksen omaan uraan vaikuttavista tekijöistä tarinallisena kertomuksena. Työn lähtökohta oli selvittää mitä *asiantuntijayrittäjyys* voi olla eri näkökulmista kerrottuna. Jaksoissa esiintyvät vieraat ovat oman alansa asiantuntijoita ja yrittäjyys liittyy heidän uraansa. Tässä produktissa pääsin tutustumaan useiden eri asiantuntijoiden elämäntarinoihin ja ajatuksiin liittyen siihen, miten he ovat päätyneet elämässään nykyiseen tilanteeseensa. Halusin kysyä heiltä mitkä ovat heidän uransa kohokohtia, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet heidän elämään- ja urapolkuihinsa.

Produktin tarinallinen tyyli on lähtöisin sadusta Punahilkka. Tarinallinen tyyli podcastiin löytyi omasta uratarinasta *Punahilkkan roolista* näytelmästä Hilikka ja Punahilkka. (Jarmo Harjula, 2006). Monien vuosien jälkeen oli aika herättää Punahilkkan rooli uudelleen henkiin. Tässä produktissa Punahilkka ei tapaa sutta vaan jotain aivan muuta.

Kuva 1. Hilikka ja Punahilkka (Likonen, 2011)

Aristoteleen mukaan tarina koostuu alusta, keskikohdasta ja lopusta. Näitä kolmea osaa yhdistää lanka joka kuvaa tarinan juonta. (Hänninen, 162). Yksi tapahtuma muutti produktin juonta siten, että produktista syntyi lopullinen versio - Kun *tarinat tulivat luokseni*.

Totuus toki on, että *tarinat* eivät tule luokse itsestään. Meidän tulee poistua oman kuplamme ulkopuolelle ja tavata ihmisiä. Tiedonkeruu tapahtui dialogisessa kohtaamisessa podcast-sarjan haastattelun muodossa. Tämä tarjosi mahdollisuuden syventyä kulloinkin vieraana olevan henkilön ajatuksiin ja uran rakentumiseen syvällisesti. Podcast-jaksot ovat julkisia ja kuunneltavissa kaikille. Työn tekijänä en analysoi tarinoita, tulkinta tarinoista on kuulijalla itsellään.

1.1 Raportin rakenne

Opinnäytetyö kostuu viidestä pääluvusta. Johdannossa esitellään opinnäytetyön tausta, tavoitteet, tarkoitus ja keskeiset käsitteet. Toisessa luvussa käsitellään produktin ideointia, tutkimusmenetelmien valintoja ja tarinallista lähestymistapaa. Kolmannessa luvussa esitellään valmis lopputulos ja podcast- jaksojen kuvaukset. Neljännessä pääluvussa esitellään tietoperusta. Raportti päättyy viidenteen päälukuun eli pohdintaan, arviointiin ja kehitysideoihin.

Laadullisessa tutkimuksessa teoreettinen lähtökohta voi olla väljempi kuin määrällisessä. Työ voi edetä alkuun ilman teoriaa jolloin tietoperusta voidaan sijoittaa viimeiseksi. (Tuomi & Sarajärvi, 156). Tietoperusta käsitellään ja tuodaan esille refleктоivana vuoropuheluna podcast-jaksojen tarinoiden kanssa. Näihin sovelletaan pääosin Stuart ja Hubert Dreyfusin viisivaiheista mallia, joka kuvaa asiantuntijuuden kehittymistä vaiheittain. Mallissa esiintyviä käsitteitä avataan aikaisempien tutkimusten ja muun kirjallisuuden kanssa. Toisessa alaluvussa käsitellään positiivisen psykologian merkitystä: miten motivaatio ja omien vahvuuksien tunnistaminen liittyvät tavoitteiden saavuttamiseen ja merkityksellisen työn löytämiseen.

1.2 Työn tarkoitus

Diversiteetti & inklusiivisuus ovat tulevaisuuden työelämää. Ne tukevat liiketoiminnan kasvua ja antavat tilaa löytää parhaimmat osaajat erilaisiin työtehtäviin. Merkityksellinen työelämä on tulevaisuutta ja meidän tulee huomioida arvot ja vastuullisuus. Neutraali asenne ei enää riitä, vaan pitää löytää resursseja soveltaa tietoa käytäntöön. (Toropainen, 2020). Työni on *erilainen* näkökulma 12 erilaiseen uratarinaan. Podcast-jaksoissa on tarkoitus tuoda esille, miten juuri tämä vieras on löytänyt kyseisen alan tai ammatin ja millainen yhteys yrittäjyydellä on kunkin uraan kehittymiseen.

Keskustelu diversiteetistä ja inklusiivisuudesta on turhaa, jos asiat nähdään mustavalkoisena ajatteluna: tänään paistaa aurinko ja huomenna sataa vettä. Kannustamme nuoria olemaan erilaisia mutta silti olemme muutosvastaisia. Jos emme todellisuudessa anna tilaa ja luo mahdollisuuksia erilaiselle työkuulttuurille ei uusia menestystarinoitakaan synny.

Työelämässä oleellisinta on myös verkostoituminen. Nykypäivänä ei kannata sulkea verkostoistaan ketään pois, sillä jokainen kohtaaminen on uusi mahdollisuus oppia, kokea ja saada hiljaista tietoa. Tämä tuli esille myös haastattelemieni tarinoissa. Tässä työssä en katsonut maailmaa pelkästään liiketaloustieteen silmälaseilla. Halusin nähdä ja kokea jotain uutta ja saada uusia näkökulmia myös omaan tekemiseen. Miten paljon yhdellä ihmisellä voi olla osaamista, mikään opittu taito ei mene hukkaan.

Toiminnallisen opinnäytteen lopputulos on aina jokin konkreettinen tuotos, kuten kirja, tuote tai tapahtuma. (Vilkkä & Airaksinen, 52). Yrittäjyyden opinnot antoivat mahdollisuuden tehdä opinnäytetyöstä persoonallisen ja itsenäisesti alusta loppuun saakka suunnitellun ”projektin” eli oman podcast-sarjan.

1.3 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat: *dialogi, tarinallinen identiteetti, tarinallisuus asiantuntijuus, konstruktivinen oppiminen, kokemuksen kautta oppiminen ja hiljaisen tiedon oivaltaminen*. Dialogi ei perustu tutkimusmenetelmänäkään pelkästään kysy – vastaus malliin. Tutkijalla tulee olla aktiivinen rooli haastattelussa. Dialogissa syntyy koko ajan uutta ja merkityksellistä tietoa keskustelun välillä. Tarinallinen identiteetti ja tarinallisuus on kertomusta, jota ihminen luo itsestään ja elämästään erilaisten kokemusten kautta. Tarinallisuus rikastuttaa elämää ja luo uusia näkökulmia. Tarinallisen identiteetin luominen alkaa jo lapsuudesta. Tarinallisen identiteetin kautta ihminen jakaa tietoa itsestään muille.

Hiljainen tieto ja kokemuksen kautta oppiminen tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, tiedostamattoman tai tiedostetun tiedon kanssa. Konstruktivinen oppiminen on aktiivista oppimista, jossa oppija rakentaa osaamistaan ja maailmaa ymmärtäen uutta informaatiota. (Kinosalo, 101, 2020; Tuomi & Sarajarvi, 79, 2013; Hänninen, 19, 1999; Dreyfus & Dreyfus, 1980; Tynjälä, 1999, 163).

2 Produktin toteutus

Tässä luvussa kerron produktin ideasta, metodologian valinnasta ja tarinallisesta lähestymistavasta.

Olipa kerran idea, josta syntyi podcast-sarja. Opinnäytetyöprosessi käynnistyi joulukuussa 2021. Työn ensimmäisessä vaiheessa hahmottui toiminnallisen työn suunnitelma, johon laadin produktista oman podcast-tuotantokauden. Yrittäjyyden suuntautumisopinnot tukevat oppilasta erilaisissa tehtävissä, esimerkiksi projekteissa. Yrittäjyyden suuntautumisessa voi valita itselleen sopivan osaamispolun. (Haaga-Helia, 2022).

Toiminnallisen opinnäytetyön keskeinen tavoite on vastata työelämälähtöisyyttä. Hiljainen tieto syntyy kokemuksen kautta ja on yhteydessä johonkin ammatti- tai asiantuntijayhteisön piiriin. (Pohjannoro & Tajala, 14). Tulevaisuuden työelämässä tarvitaan erilaista osaamista. En rajannut asiantuntijuutta tiettyyn alaan tai substanssiosaamiseen. Produktin suunnittelu ja toteutus oli paras opiskeluun ja oppimiseen liittyvä kokemus elämäni aikana. Viimeksi tällaista oppimista on päässyt tapahtumaan ala-asteella ensimmäisellä luokalla, kun kaikki oli vielä uutta ja innostavaa.

Hiljainen tieto syntyy kokemuksen kautta ja on yhteydessä johonkin ammatti- tai asiantuntijayhteisön piiriin. (Pohjannoro & Tajala, 14). Yrittäjyyden opinnoissa olin itse oman työni toimeksiantaja. Näkökulma podcast-jaksoihin löytyi oman substanssiosaamisen kautta tuottaa sisältöä audiovisuaalisesti tarinan kerronnan kautta. Yrittäjyyden suuntautumisopinnoista lähtenyt punainen lanka kehersi itsensä kokonaiseksi podcast-sarjaksi. Ennen toiminnallisen työn toteuttamista lähestyin jokaista haastateltavaa samanlaisella kutsukirjeellä etukäteen. Toteutusvaiheessa haastattelu tapahtui vieraan kanssa kasvotusten tai etäyhteyden kautta. Produktista tuli kokonaisuutena iso satukirja, joka koostui 12 erilaisesta tarinasta. Haastattelut toteutettiin keväällä 2022.

2.1 Dialogi

Dialogi haastattelumenetelmänä on Martin Burberin mukaan on samaan aikaan kokemusta ja osallistumista. Haastattelussa lopputulos syntyy täten tutkijan ja haastateltavan yhteistoiminnasta. Syntyy tulkinta, joka voi toimia vain minä-sinä yhteydessä. (Tuomi & Sarajärvi, 78). Dialogi rakentui jokaisen podcast-jakson vieraan kanssa erilaisissa tilanteissa. Pyrin tekemään tilanteista mahdollisimman luonnollisia. Yleensä mitä tahansa sisältöä tehdessä joudutaan tekemään uudelleen taltiointia. Aikomukseni oli toteuttaa haastattelut ”kerralla purkkiin” menetelmällä. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta dokumentointi onnistui hyvin. Ongelmia ilmeni lähinnä etäyhteydellä tehdyissä jaksoissa.

Tutkimushaastattelussa tutkija voi aloittaa dialogisen keskustelun. Tutkijan tulee tuoda mielipide keskusteluun avoimesti mukaan, ei ainoastaan raportoidessa. Dialogin luonne on avoin. Sitä ei voi suunnitella etukäteen ja lopputulos on ennalta määrämätön. (Tuomi & Sarajärvi, 78–80). Liian strukturoitu ja ennalta suunniteltu ei mielestäni vastaa autenttisuuden tähtävää kokemusta.

Dialogi ei ole pelkästään tutkimuskäytäntö eikä sitä sovi ymmärtää pelkäksi metodiksi. Dialogia voi verrata Debattiin. Debatti on politiikassakin käytetty väittelyyn perustuva keskustelu, jossa puolustetaan omaa mielipidettä ja näkökulmaa. Arvot määrittävät kumpi keskustelu on tarpeen. Debatissa arvokeskustelu on yleensä heikkoa, dialogi pyrkii laajempaan ymmärrykseen ja lieventää ristiriitoja. (Tuomi & Sarajärvi, 2008, 78; Hemilä, 2018.)

Dialogi on tullut esille vuonna 2022 Suomen presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuheessa sekä Sitran futuristien esittämänä. Sitra esitti vuoden taidoksi dialogin, mielikuvituksen ja elämönhallinnan. Uudenvuodenpuheessa Niinistö totesi ” Viime kädessä maltti, vastuullisuus ja dialogi ovat ainoat tiet eteenpäin.” (Niinistö, 2022). Niinistö viittasi tällä Venäjän aikaisempiin vaatimuksiin ja ukaaseihin Yhdysvalloille ja Natolle. Samaisessa uudenvuodenpuheessa Niinistö korosti toiseuden ymmärtämistä ja nöyryymistä korkeimpien arvojen edessä. Päätin nostaa dialogisen kohtaamisen esille työssäni ja toteuttaa haastattelut dialogisessa haastattelussa. Dialogi antoi mahdollisuuden saada syvemmän ymmärryksen podcast-jakson vieraan urasta ja tähän liittyvistä tekijöistä.

Kuva 2. Vuoden puheenaiheet (Sitra s.a.)

Dialogi on kahden ihmisen vuoropuhelua, jonka päämääränä ei ole keskustelun voittaminen ja oman mielipiteen puolustaminen kuten debatissa. Debatin tarkoitus on selvittää yleensä asian lopputulos, dialogi taas ei etsi vastausta siihen onko jokin asia tosiasiallisesti näin. Dialogi rakentuu kuuntelemiseen ja toisen ymmärtämiseen. Kuulija voi toistaa kysymyksen, mikäli ei ymmärrä

vastausta. Kun keskustelussa pyritään yhteisymmärrykseen, ongelmia voidaan ratkoa. Mikäli keskustelu ajautuu omien mielipiteiden puolustamiseksi ja väittelyksi ongelmia ei pystytä yleensä ratkomaan. Keskustelusta puuttuu tällöin vuorovaikutus ja ajatukset jäävät ilmaisematta. (Hemilä, 2018.)

Dialogi on kutsu ja ratkaisu vapauteen. Kun ihmiset yhdistävät voimansa, he voivat kasvattaa toimintaansa vapautta. Mistä vapaus koostuu, riippuu tilanteesta. Tuntemalla ympäristömme ja pyrki-
myksemme, luomme mahdollisuuden tuntee myös muiden ihmisten toimintaa. Kun tuntee maaperän, jota on viljellyt, tietää kuka sen on kastellut. Ihminen osaa hyödyntää toisten yksilöiden apua. Ymmärryksen kautta syntyy vapaus. Ihminen jolta ymmärrys puuttuu, ei löydä ratkaisuja samalla tavalla kuin ihminen, jolla ymmärrys on. (Alhanen,40).

Dialogissa syntyy ymmärrys toiseudesta, sosiaalista kanssakäymistä tarvitsemme yhä edelleen, vaikka kotona olisikin siivoojan sijasta robotti-imuri. Tietokoneet ja robotit eivät voi korvata ihmisen tuomaa aitoa vuorovaikutusta. Dialoginen keskustelu luo ihmisten välille tärkeitä ihmissuhteita. Tämä on tärkeä näkökulma tulevaisuuden työelämässä. Kilpailu mentaliteetin sijaan voisimme oppia toisiltamme jotakin uutta, *toiseutta*.

Tämän produktin aikana pääsin tutustumaan hyvin erilaisiin ihmisiin, ammatteihin ja aloihin. Jokainen heistä otti minut vastaan sellaisena kuin olen. Produktin *todellinen* merkityksellisyys ei välity raporttiin, se ainoastaan kuvailee pääpiirteittäin työn toteutusta ja toimintaa.

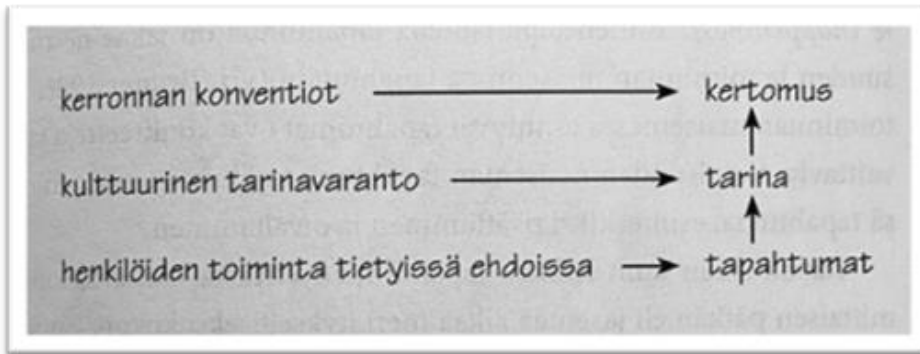
Produktini on vastaus vuoden taitoon: *Dialogi / mielikuvitus /elämänhallinta*. Aion jatkossakin esiintyä Punahilkkana ja tuottaa tarinallista sisältöä omaleimaisella tavalla. Yrittäjyydessä on se hyvä puoli, että vain taivas on rajana, mikäli liiketoiminta on kannattavaa ja laillista. Mielikuvitus ja idearikkaus ovat tulevaisuutta. Kärsivällisyyttä ja resilienssiä vaaditaan kaikkialla.

2.2 Tarinallinen lähestymistapa

Tässä alaluvussa esittelen ensin tarinan ja kertomuksen ja tapahtumien suhdetta narratiivisen tutkimuksen näkökulmasta. Sen jälkeen käyn läpi tarinallisuutta ja tarinallista identiteettiä ja niiden merkitystä produktissa. Olen aina pitänyt tarinan voimasta ja siitä, miten tarinoiden kautta asioita voidaan esittää ja tulkita.

Klassinen tuhkimotarina on tuttu satu lapsuudesta. Tuhkimon elämä muuttuu, kun prinssi sujauttaa lasikengän Tuhkimon jalkaan. Tuhkimon tarina on tullut tutuksi iltasatujen, elokuvien ja teatteriesi-
tysten kautta. Mieleen jääneet merkitykset Tuhkimosta ovat tarinoita, mutta vaihtelevat muodot ovat kertomuksia.

Kuvassa Hänninen havainnollistaa kertomuksen, tarinan ja niiden tapahtumien suhdetta toisiinsa. Kaiken perustana on joukko tapahtumia, jotka liittyvät johonkin ihmisen tai toisen ihmisen koettuihin tapahtumiin elämässä. Luodessamme tulkintaa näistä tapahtumista, syntyy tarina. Kulttuurinen merkitys tekee tarinasta kertomuksen. Täydellinen kertomus kuvaa tapahtuman jokaisen kääntein sanoina, kuvina tai muuna liikkeenä. (Hänninen,161.)

Kuva 3. Kertomuksen, tarinan ja tapahtumien suhde (mukaillen Hänninen, 2010,161)

Tapahtumat ovat tarinan materiaalia, josta tulee kokonainen tarina. Tarina leikkaa tapahtumat irrallisiksi paloiksi ja tekee niistä lopullisen tarinan. Tapahtumat eivät ole neutraaleja, vaan niihin sisältyy erilaisia merkityksiä ja tunteita. Toisinaan pelkkä sattumakin voi kuvata tapahtumaan johtanutta syytä. (Hänninen, 162). Tapahtumat ovat keskeisessä roolissa produktissa. *Kun tarinat tulivat luokseni* – nimi syntyi työn aikana. Kun autoni valot sammuiivat ja eksyin metsään, johti yksi tapahtuma toiseen. Metsään eksyessä en tavannut kaikkia podcast-jaksojeni vieraita, mutta yksi kohtaaminen muutti tarinan juonta siten että keräsin rohkeuteni tehdä tästä produktista omannäköisen.

Uskalsin lähestyä tuntemattomia ihmisiä ja kysyä, haluaisivatko he kertoa oman tarinansa tässä tarinallisessa produktissa. Dialogiset kohtaamiset ja keskustelut olivat kaikista opettavaisimpia hetkiä tämän työn aikana. Sain kohdata ihmisiä aidossa dialogisessa minä – sinä yhteydessä, luoden omaan tarinaani jotakin uutta tarinavarantoa. Sosiaalinen tarinavaranto on kaikkia niitä tarinoita, joita ihminen kokee erilaisissa vuorovaikutuksissa (Hänninen, 20.)

Punahilkka tunnetaan Grimmin veljesten klassikkosatuna. Ennen Grimmin veljeksiä Charles Perraultin Hanhiemon versiossa Punahilkalle käy varsin köpelösti. Susi syö Punahilkkan ja isoäidin. Grimmin sadun versiossa on onnellinen loppu. (Ashliman, 2021.)

Perraultia aikaisemmassa versiossa Punahilkka tunnetaan tarinassa jossa suden vastine on myytissä Kronoksesta, joka söi lapsensa. Lapset pelastuivat kun Kronoksen sisälle laitettiin kiviä. Ennen tätä versiota Punahilkkan juuret vievät kauas 1000-luvulle saakka. Susien keskellä elävä lapsi oli kääriytynyt punaiseen kankaaseen, pitäen kangasta ainoana turvanaan. (Jyu, 2008.)

Produktissa tein Punahilkka-sadusta uuden version, viitaten aikaisempaan työhistoriaani näyttelijänä lastenteatterissa Punahilkkan roolissa 2011 ja 2016 vuosina. Hilikka ja Punahilkka (Harjula, 2006) on Jarmo Harjulan kirjoittama lastennäytelmä. Harjulan versiossa Hilikka kadottaa äitinsä ja mummonsä ostoskeskuksessa lukiessaan kirjaosastolta löytynyttä satukirjaa Punahilkasta. Hilikka haluaa muuttua Punahilkaksi ja seikkailu voi alkaa. Tarinallisuus on ollut elämässäni tärkeä elementti, niin kauan kuin muistan. Produktin aikana löysin tarinallisen identiteetin uudelleen. Jostain syystä se oli kadonnut tai mennyt piiloon. Onneksi mielikuvitus oli mainittu Sitran vuoden 2022 taidoissa, joten työni sopii teemaan oikein hyvin.

Toisinaan unohdamme itsestämme asioita elääksemme sellaista elämää mitä emme todellisuudessa halua elää. Vuosi sitten katsoin Punahilkka-kuvaa itsestäni ja huokaisin mielessäni, miksi hyvät tarinat aina loppuvat kesken. Produktia tehdessä ymmärsin, vain ihminen itse estää itseään elämästä sellaista tarinaa mitä todellisuudessa haluaa elää.

Kuva 4. Punahilkka lähdössä matkalle (Leporanta, 2022)

Identiteetti muodostuu siitä mitä ihminen on kokenut ja nähnyt elämänsä aikana. Jos lapsi kasvaisi ympäristössä ilman sanoja ja vuorovaikutusta, hän ei voisi oppia kertomaan itsestään tarinaa. Lapsi, joka elää tarinoiden keskellä, oppii muodostamaan itsestään erilaisia tarinoita kerrottavaksi. (Kinosalo, 101). Punahilkkan rooli oli itselleni yksi rooli muiden joukossa. Identiteettini muodostuu monesta muustakin tekijästä. Elämäkerrallinen identiteetti muodostuu läpi eletyn elämän. On eriasia kertoa tarinaa aikuisena kuin lapsena. Aikuisen elämänjanelle mahtuu monta erilaista tapahtumaa ja osa tarinoista jää kertomatta. Lapsen kertoma tarina on yhtä merkityksellinen ja täynnä kokemuksia, vaikka se olisi kuvaukseltaan lyhyt. (Kinosalo, 103.)

Kun kehrää elämästään lankaa, kannattaa kehrätä mukaan pienimmätkin hukkapalat. Kaikista paloista muodostuu koko ajan uutta punaista lankaa, joka on jonain päivänä valmis lankarulla, ikävä kyllä vasta silloin kun aika meidät jättää. Elämässä koetut pienetkin sattumat ja tapahtumat luovat suuria ja pieniä merkityksiä elämän punaiseen lankaan, kuten tässäkin opinnäytetyössä kävi. Tapahtumat punoutuivat osaksi omaa elämänlankaani. Tässä produktissa halusin tuoda esille oman identiteettini jokaiselle podcast-jakson vieraalle, kuten hekin toivat oman identiteettinsä esille tarinoissaan.

Mistä kaikki alkoi?

Mitkä ovat uran huippuhetkiä tai käännteitä?

Missä ollaan tällä hetkellä?

Oma tarinani alkoi kirjaston satutunnilta yhdeksänkymmentä luvun puolivälistä. Oman urani huippuhetkiä ovat olleet kaikki elämässä koetut onnistumisen kokemukset. Paras käänne tapahtui, kun avasin uuden sivun elämässäni ja suljin varmuudeksi kaikki ikkunat ja ovet. Tällä hetkellä viimeistelen opinnäytetyöni produktia, joka on itse suunnittelemani *luovan työn lopputulos*.

3 Sen pituinen se

“Sen pituinen se” on podcast-sarja. Ensimmäinen tuotantokausi sisältää 12 erilaista uratarinaa. Millaisia henkilöitä Punahilkka mahtaa tavata tässä versiossa. Sillä niin kuin saduistakin, myös elämässä tulee yleensä uusia jatko-osia. Millaisia ovat Punahilkkan tapaamat henkilöt ja heidän elämänsä jatko-osat?

Mistä kaikki alkoi?

Mitkä ovat uran huippuhetkiä tai käännteitä?

Missä ollaan tällä hetkellä?

Kuva 5. Podcastin kansikuva (mukaillen Leporanta, 2022)

Podcast loppu melodia, katkelma, osa tausta melodiasta: Tenni, J, 2022

Podcast Spotify: <https://open.spotify.com/show/41rUrbACcDLsXQRaEW2Twr>.

Anchor: <https://anchor.fm/janika-torvinen>.

3.1 Näkökulma ja tyylilaji

Näkökulma podcastiin löytyy lähestymistavasta, josta tekijä haluaa asiaa katsoa. Kaikki on jo kerrottu kertaalleen, mutta hyvä näkökulma herättää kuulijoissa mielenkiinnon. Laiskuus on kuulijoiden aliarviointia ja näköalattomuutta. (Siniauer & Satimus, 2021). Kuuntelemalla muiden tarinoita, voi samaistua niihin ja löytää jotakin uutta omaan tarinaansa. Sarjan sisältö antaa erilaisia näkökulmia siihen, miten jakson vieraat päätyivät valitsemaan kyseisen alan tai ammatin. Itse haastatteluiden tapahtumat muuttavat produktin juonta siten että loput vieraat tulevat mukaan tapahtuman, sattuman, tai jonkin muun johdatuksen kautta. Perinteiseen Punahilkkan versioon verrattuna, Punahilkkan täytyy rohkeasti puhua täysin tuntemattomillekin ihmisille ja poiketa polulta löytääkseen toiseutta.

3.2 Jaksot

Jakso 1. Asiantuntijana Prinsessa – usko unelmiisi ja itseesi

Milja Korpela Prinsessaesiintyjä ja Juhlaprinsessa -yrityksen perustaja ja omistaja

Tämä tarina kertoo Milja Korpelasta. Hän esiintyy prinsessana tapahtumissa ja lastenjuhliissa. Miten prinsessan työstä tuli hänelle lopulta kokopäiväinen työ? Milja Korpela on perustanut Juhlaprinsessa nimisen yrityksen, joka tuo sadun taikaa tapahtumiin ja lasten juhliin. Millaista prinsessan työ on? Ketä muita prinsessan valtakunnassa työskentelee? Tässä tarinassa kuulet Miljan ja Punahilkkan syvällisiä keskusteluja siitä, mitkä auttavat jaksamaan, kun lohikäärmeet ja sudet vaanivat nurkan takana. Mikä luo uskoa unelmiin, elämän vaikeinakin hetkinä? Mikä mahtaa olla Miljan ja Prinssi-Teron suuri unelma tulevaisuudessa?

Seuraa Juhlaprinsessaa somessa: Instagram: @juhlaprinsessa

Yrityksen kotisivut: <https://www.juhlaprinsessa.fi/>

Jakso 2. Asiantuntijana sairaalafyysikko, Kun tiede ja taide yhdistyy- syntyy luova tiedemies

Veli-Pekka Poutanen, Ylifyysikko, sairaalafyysikko, fil. tri

Tämä tarina kertoo Veli-Pekka poutasesta. Hänen uransa tieteellisen tutkimuksen kohteena on ollut suurelta osin magneettikuvaus. Tämä tarina sukeltaa syvälle tieteeseen. Mitkä ovat olleet hänen uransa helmiä ja mitä magneettikuvauksella voidaan tosiasiansa nähdä? Mistä fyysikon ura voi oikeastaan alkaa? Keskustelun lomassa Punahilkka ja Veli-Pekka pohtivat myös tieteen reuna-alueita joita Veli-Pekka miellään koluaa, omien sanojensa mukaan: ”mystiikan puolelle menen.”

Tässä tarinassa kuulet voiko aikakoneen oikeasti rakentaa ja onko joku oikeasti joskus matkustanut ajassa?

Jakso 3. Kokemusasiantuntija - Oma kokemus toi ammatin ja asiantuntijuuden

Reetta Nenonen - Kokemusasiantuntija

Tämä tarina kertoo Reetta Nenosesta. Hän työskentelee kokemusasiantuntija ja yrittäjänä. Koke-mustyötä Reetta on tehnyt jo teini-iästä saakka. Reetan mielestä kokemustyössä tärkeintä on mahdollisuus vaikuttaa. Tässä tarinassa kuulet miten monessa eri asiassa kokemusasiantuntija vaikuttaa ja mitä kokemusasiantuntijuus itseasiassa on?

KoKoA ry:n kotisivut: <https://www.kokemusasiantuntijat.fi/>.

Jakso 4. Asiantuntijana psykoterapeutti - Soitellen sotaan

Petri Reinikka, Perheterapeutti (kouluttajapsykoterapeutti), pari, - ja yksilöpsykoterapeutti, työnohjaaja

Millainen persoona on psykoterapeutina työskentelevä Petri Reinikka? Mistä kaikki on lähtenyt, mistä humaanit arvot lopulta löytyivät? Psykoterapeutiksi ei synnytä valmiiksi, erilaiset tienviitat ovat ohjanneet Petriäkin urallaan, hänen sanojensa mukaan. Miten psykoterapeutti pitää huolta itsestään, kun hän kantaa työkseen muiden huolia? Tämä tarina on inhimillisen hyvä kertomus siitä, miten psykoterapeutiksi kasvetaan ja mitkä ovat terapeutin tärkeimmät työkalut. Mitä ne mahtoivat olla ennen terapeutin uraa?

Jakso 5. Asiantuntijana Hinaus Autot Kyrölä Oy - Arjen todelliset SOS sankarit

Jouni Kyrölä - Hinausautot Kyrölä Oy omistaja, Markus Manninen Hinausautot Kyrölä Oy - työntekijä

Tämä tarina kertoo niistä arjen sankareista jotka rientävät paikalle, kun pelti kolisee. Vieraana jaksossa on Hinausautot Kyrölä Oy:n omistaja Jouni Kyrölä ja yrityksen työntekijä Markus Manninen. Nämä herrat päätyivät osaksi Punahilkkan tarinaa, kun Markus Manninen pelasti Punahilkkan tieltä Toijalan ja Akaan välimaastosta. Kohtalolla täytyi olla sormensa pelissä.

Tässä tarinassa kuulet milloin SOS Hinausautot Kyrölä Oy rientää paikalle!

Yrityksen kotisivut: <http://www.hinauskyrola.com/>.

Jakso 6. Asiantuntijana tuleva rallin ammattilainen - Vauhdin hurmaa vai pelkkää rakkautta lajiin?

Markus Manninen Rally Team Driver - Markus Manninen driver - Car GR Yaris

Tämä Tarina kertoo Markus Mannisesta, jonka tavoite on selkeä, rallin ammattilaisuus. Markus Manninen voitti vuoden 2021 MM-rallissa Monzassa Toyota-sarjan tiimimestaruuden. Tänä vuonna hän tavoittelee henkilökohtaista voittoa. Toisinaan tämä nuori herra joutuu pelastamaan eksyneitä Punahilkkoja metsistä. Tässä tarinassa kuulet mitä yhteistä on nuotinlukijalla ja ralliurheilijalla. Viiden pisteen vihje: he eivät soita samassa orkesterissa, mutta lukevat kyllä toisiaan tosipaikan tullen.

Seuraa Markus Mannisen uraa somessa ja kotisivuilla!

Facebook: @Manninen Rally Team

Instagram: @mrallyteam

Kotisivut: <https://www.mrteam.fi/en/>

Jakso 7. Asiantuntijana Viihdetaiteilija - Laulava koira vei maalaistytön maailmalle

Päivi Mäkinen, Viihdetaiteilija, asuntosijoittaja

Tämä tarina kertoo viihdetaitelija Päivi Mäkisestä, jonka uran symboli on *laulava koira*. *Édith Piafin* jalanjälkiä kulkenut Päivi on saavuttanut urallaan kaikkea mahdollista ja mahdotontakin mistä moni vain haaveilee. Kun Päivi oli 32- vuotias lama vei kaiken. Päivi päätti yrittää ja ryhtyi katulaulajaksi koiransa kanssa. Päivistä tuli vuoden viihdetaitelija vuonna 1996, mutta sitten hän päättikin lähteä maailmalle. *Tässä tarinassa kuulet mitä kaikkea voi yhden taitelijan elämään mahtua!* Vuonna 2010 hänelle ojennettiin kultalevy, sopivasti viisikymmentävuotis lahjaksi kuin tilauksesta.

Tällä hetkellä Päivi on herättänyt henkiin Toijalassa sijaitsevan talon, joka toimii Radio Finlandian Suomen studiona. Emäntänä toimii tietysti itse Päivi Mäkinen.

Seuraa Tarinoiden taloa Facebookissa: @paivi.makinen.79

Jakso 8. Asiantuntijana tulevaisuuden yrittäjä - Kun tavoitteet on tehty saavutettavaksi

Abdille Mahamud Liiketalouden tradenomi - Projektikoordinaattori Business College

Abdille Mahamud muutti suomeen 7-vuotta sitten perheensä kanssa. Viime vuoden lopussa hän valmistui liiketalouden tradenomiksi Haaga-Heliasta. Seitsemän vuotta sitten: hän ei osannut sanoakaan suomen kieltä tai tuntenut kulttuuria. Hänellä oli kuitenkin haave, ryhtyä jonain päivänä yrittäjäksi. Hän asetti itselleen tavoitteen, 10-vuodessa hän kävisi suomenperuskoulun vaatiman oppimäärän, lukion tai ammattikoulun ja korkeakoulun.

Tässä tarinassa kuulet, miten Abdille teki tämän kaiken vain seitsemässä vuodessa!

Jakso 9. Asiantuntijana jääkiekkoilija – Keskushyökkääjän salaisuus

Matti Järvinen - Jääkiekkoilija/yrittäjyyden tradenomi/MBA – opiskelija

Matti Järvinen kavereiden kesken Massi: on valloittanut maailmaa ammattilaisjääkiekkoilijana 12-vuoden ajan. Mukaan on tarttunut pari SM-mitalia ja hopeamitalit Saksan ja Sveitsin pääsarjoista. Jääkiekko on lajina nopeampoinen, mutta Matti Järvinen on yhtä rauhallinen ja kirkas kuin *peilityni järvenpinta*. Hänessä on sitä jotain, mitä *asiantuntijalla* on. Mitä intuitio merkitsee Matti Järviselle? Tässä tarinassa kuulet, mikä on varman keskushyökkääjän salaisuus!

Jakso 10. Asiantuntijana tulevaisuuden suunnannäyttäjät - Kun malttaa pysähtyä hetkeksi, voi löytää elämään suunnan

Leena Ståhlberg, tulevaisuuden suunnannäyttäjät, kirjailija, KM,

Leena perusti SUUNTA-palvelut pysähtyttyään vuorotteluvapaalla ollessaan pohtimaan, miten haluaisi työtään tehdä. Lopulta Leena heittäytyi kokonaan yrittäjyyteen ja irtisanoutui opinto-ohjaajan ja psykologian opettajan virastaan. SUUNTA-palvelut Leena Ståhlberg Ky on ammatinvalinnan- ja uraohjauksen konsultaatiopalveluita tarjoava yritys. Leena itse on varsinainen tehopakkaus, onhan hän ehtinyt kirjoittaa neljä kirjaankin.

Vuonna 2021 julkaistu Kohti omannäköistä yrittäjyyttä on kertomus Leenan matkasta yrittäjyyteen. Tehokkuudestaan huolimatta, Leena löysi itse työnsä merkityksen vasta kun pysähtyi. Tämä tarina on inspiroiva tarina pysähtymisestä ja työn merkityksellisyyden löytämisestä.

Yrityksen kotisivut: www.suuntapalvelut.fi www.opocoaching.fi.

Jakso 11. Asiantuntijana Hevoskuiskaaja - mies, joka puhui hevosten kieltä

Juha Torvinen - Ensihoitaja – Sairaanhoidaja AMK, kengitysseppä, SPHT- ohjaaja (2022)
neuropsykiatrinen valmentaja (2022)

Tämä tarina kertoo Juha Torvisesta. Hän parhaimmillaan villihevosten keskellä ja tekee kuolemaa palaverissa ja näyttöpöydän takana. Hän on *siis* toiminnan ihminen, joka ei jää tuleen makamaan. Mieluummin hän juoksee tulen läpi ja vie mukanaan tekemättömät paperityötkin.

Mitä mahtaa tarkoittaa hevoskuiskaaja ja millainen eläin hevonen on? Tällä hetkellä Juha Torvinen työskentelee sairaanhoitajana lasten psykiatrian erityisvastaanotoilla. Tulevaisuudessa hän aikoo vaihtaa nykyisen työvälineensä eli tietokoneen hevoseen. Tässä tarinassa kuulet, mikä on hevoskuiskaajan salaisuus ja miten hevosen luottamuksen voi ansaita.

Seuraa hevoskuiskaajaa somessa!

Instagram: @kengitysseppajuhatorvinen

Jakso 12. Asiantuntijana Kreivi - Kun kannattaa lukea Hesaria kreivin aikaan

Pentti Halmesaari - Liikennealentäjä, insinööri – Tuusjärven kartanon kreivi

Tämä tarina kertoo Pentti Halmesaaresta, joka nykyään työskentelee Tuusjärven kartanon kreivinä. Ennen kreiviksi ryhtymistä, hän työskenteli muun muassa Finnairin liikentäjänä 20 vuotta. Pentti ei mielellään istu kauaa samassa paikassa. Onneksi hän kuitenkin malttoi istahtaa edes keran alas lukemaan Helsingin Sanomia, sillä tuo hetki muutti hänen loppuelämänsä. Huikean uran lisäksi Pentti valmistaa myös varsin makoisaa Mesi-Penan herkkuhunajaa. Tässä tarinassa kuulet, mitä yhteistä on Pentin työuralla ja Kuningatarmehiläisen häälennolla.

Tuusjärven kartanon kotisivut: <https://www.kartano-heinola.com/>.

4 Tietoperusta

Tietoperustassa käsitellen Stuart ja Hubert Dreyfusin asiantuntijaksi kehittymisen viisivaiheista mallia, joka perustuu ohjatun tiedon ja taidon saamiseen. Aluksi esittelen mallin luokitukset ja kuvaukset vapaasti suomennettuna, samalla reflektoiden tarinoita vuoropuhelussa muun kirjallisuuden kanssa malliin soveltaen.

Toisessa alaluvussa käsitellen mitä positiivinen psykologia on ja miten motivaatioteoriat, ja vahvuusajattelu ovat yhteydessä työhön ja tavoitteiden saavuttamiseen.

4.1 Dreyfus malli

Dreyfusien viisivaiheinen malli kuvaa mielen henkistä aktivoitumista erilaisten kognitioiden kautta. Noviisitasolta kohti eksperttiyttä. Uusi taito rakentuu vanhan tiedon ja taidon päälle. Malli kulminoituu konkretian oppimiseen toistojen kautta. Monimutkaisen ajattelun sijasta kaikki perustuu konkreettiseen kokemukseen. (Dreyfus & Dreyfus, 1980.)

Kuva 6. Viisivaiheinen malli (mukaillen Dreyfus, 1980)

Noviisi aloittelija (taso 1) näkee vain osia toiminnassaan. Tehtyään toistoja riittävän monta kertaa todelliseen tilanteeseen, noviisi huomaa toistuvat merkittävät seikat. Aloittelijalle annetaan säännöt, joiden mukaan hän toimii erilaisissa tilanteissa. Kehittyäkseen noviisi tarvitsee palautetta tai itsereflektointia toiminnastaan. (Dreyfus & Dreyfus, 7.)

Basun mukaan jokainen on joskus noviisi ja oppiminen alkaa tasolta yksi. Oppimisen esteeksi voi koitua huijarisyndrooma tai päinvastainen ajattelu, jolloin ihminen luulee tietävänsä enemmän kuin tosiasiaassa tietää. (Basu,20.)

Jouni Kyrölä (Jakso 5) kertoi saaneensa isältä pojalle kertynyttä hiljaista tietoa jo lapsuudesta alkaen. Aikuisena hänen tietonsa autoista oli kehittynyt varmalle pohjalle ja hän kertoi toimivansa hyvin intuitiivisesti työssään. Toivottomatkin ulosajot saadaan yleensä ehjänä ulos ojasta.

Ammatillinen kasvu ja asiantuntijuus voi alkaa lapsuudesta käsin, kun lapsi kiinnostuu ympäristöstään ja näkee erilaisia esimerkkejä. Situaatioteoreetikoiden oppipoika-mestari-järjestelmässä oppipoika osallistuu työhön harjoittelijana. Oppipoika ottaa mallia ekspertin taidoista ja kyvystä toimia. Vastuun lisääntyessä oppipoika pystyy lopulta harjoittamaan itse ammattia. Keskeisintä oppipojan ja mestarin välisessä toiminnassa on vuorovaikutus ja konkreettinen tekeminen, jossa kognitiiviset prosessit opettavat henkilöä toimimaan myöhemmin monimutkaisten ongelmien ratkomisessa. Jos opetus tuottaa vain ulkoista tietoa, jota oppilas ei osaa soveltaa käytäntöön, eivät taidot pääse kehittymään halutulla tavalla. Monet uskomukset ja perusolettamukset estävät meitä kokemasta uutta. Jotta ihminen haluaisi kokea jotain uutta hänen tulisi ensin kokea uutuuden kokemus, muutakseen perusolettamuksiaan. (Tynjälä,161–169.)

Veli-Pekka Poutanen (Jakso 2) kertoi opettajana työskennellessä parasta olleen oppilaan aidon innostuksen syttymisen. Yleensä nämä innostajat myös innostavat sellaisiakin, joille kyseinen oppiaine ei ole yhtä mieluinen.

Edistyneen aloittelija (taso 2) toiminta saavutetaan vasta monen konkreettisen kokemuksen jälkeen. Näkökulmien saavuttaminen ja niiden tarkastelu ovat keskiössä. Näkökulmat eivät ole enää irrallisia kuten noviisilla. Edistynyt aloittelija havainnoi ympäristöään ja poimii olemassa olevat elementit. (Dreyfus & Dreyfus, 8)

Abdille Mahamud (Jakso 8) aloitti kaiken alusta, tultuaan Suomeen 7- vuotta sitten. Hän ei osannut sanaakaan suomen kieltä eikä tuntenut kulttuuria lainkaan. Hän oli työskennellyt yrittäjänä kaupallisella alalla aikaisemmin kotimaassaan. Abdille mietti tarinassaan, miksi maahanmuuttajien osaaminen luokitellaan pelkästään kielitaidon varaan, eikä sen mitä he jo osaavat?

Konstruktivistinen pedagogiikka huomioi aikaisemman tiedon ja kokemuksen. (Tynjälä,163). Jos ihminen vaihtaa alaa tai kouluttautuu uudelleen hänet, nähdään yleensä noviisina uudella alalla. Vaikka alan ammattitieto olisi erilaista, pitäisi tarkastella asioita monipuolisemmin.

Pentti Halmesaari (Jakso 12) kertoi innostuksen opiskeluun lähteneen iltalukiosta. Hänen elämänsä perustui tarinassa jatkuvan tekemiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Reetta Nenosen (Jakso 3) kokemusasiantuntijana työskentely on alkanut teini-ikäisestä. Kokemusasiantuntijana työskentelevä Nenonen on tehnyt kokemustyötä jo yli 20 vuotta. Hänen ensi kosketuksensa kokemusasiantuntijuuteen lähti tädin tekemästä opinnäytetyöstä, jossa Nenonen toimi esimerkkinä.

Kokemusosaamisella tarkoitetaan tässä kokemuksen tuomaa ymmärrystä ja tietoa, jota hyödynnetään toisten ihmisten auttamiseksi, tukemiseksi tai heidän auttamis- ja osaamisvalmiuksiensa lisäämiseksi. Kokemustieto antaa ammatillisen ja tieteellisen tiedon rinnalle kokemuspohjaisen näkökulman. (THL, 2022)

Taitava ammattilainen (Taso 3) ymmärtää kokemuksen ja toiminnan suhteen toisiinsa. Hän ymmärtää erilaisia kokonaisuuksia ja ajan merkitystä niihin. Näkökohdat ovat tärkeitä ja merkittäviä. Taitava ammattilainen osaa käyttää ulkoa opittuja periaatteita. (Dreyfus & Dreyfus. 9)

Petri Reinikka (Jakso 4) kertoi löytäneensä yhtäläisyyksiä sosiaaliohjaajan työssä lapsena kohtaamiinsa kodittomiin ihmisiin. Petrin vanhemmat surkuttelivat rakennustyömaan parakeissa asuvia kodittomia alkoholisteja. Reinikka oli ystäviensä kanssa vienyt parakeissa asuville kodittomille ruokaa ja vaatteita. Hän koki saaneensa nuorena kosketuksen vähemmistöjen auttamiseen, mutta totesi niiden olevan eteenpäin vieviä ”tienviittoja” urallaan.

Matti Järvinen (Jakso 9) jätti kesken yliopisto-opinnot Yhdysvalloissa, kun hänelle tarjoutui tilaisuus jääkiekon ammattilaisuuteen. Järvinen ei katunut valintaansa jälkikäteen, sillä hänen tavoitteenaan oli aina ollut jonain päivänä pelata jääkiekkoa amatikseen.

Päivi Mäkinen (Jakso 7) kertoi joskus listanneensa ystävänsä neuvosta paperille unelmat ja esteet. Todellisia esteitä on olemassa todella vähän. Mäkisen mukaan pitää laittaa itsensä likoon, kun haluaa saavuttaa ne unelmat, mitä oikeasti haluaa.

Taitava asiantuntija (taso 4) sanelee intuitiivisesti sopivan toiminnan. Asiantuntijalla on jo erilaisia kokemuksia, joita on kertynyt monesta konkreettisesti koetusta kokemuksesta. Intuitio on astunut kuvaan ja taitaja toimii sen pohjalta. Asiantuntijalla on koettujen tilanteiden repertuaari laaja. Asiantuntija osaa yhdistää tilanteen yleiseen tilanteeseen, josta päästään tiettyyn toimintaan. (Dreyfus & Dreyfus. 10.)

Pentti Halmesaari (Jakso 12) työskenteli Finnairin liikelentäjänä 20 vuotta. Lentäjän työssä paineensietokyvyn tuli olla hyvä. Lentokoneen vikojen tutkimisessa lennonjohtajan kanssa tuli aina olla tarkka ja tehdä päätös, voiko ilmaan nousta. Jäätyään eläkkeelle hän ryhtyi yrittäjäksi.

Veli-Pekka Poutanen (Jakso 2) sanoi aina tienneensä, että hänestä tulee fyysikko. Hän käytti fyysikon titteliä, ennen kuin virallisesti oli fyysikko.

Milja Korpela (Jakso 1) kertoi valinnoistaan uudet ”prinsessat” yritykseensä intuition perusteella. Jälkeenpäin hän vasta huomasi, miten hyviä valintoja hän oli tehnyt.

Matti Järvinen (Jakso 9) kertoi luottavansa aina intuition. Hän tiesi usein tekevänsä oikeita ratkaisuja ja valitsevansa asiat intuition perusteella, niitä sen koommin perustelematta itselleen tai muille.

Petri Reinikka (Jakso 4) kertoi vuosia myöhemmin tapahtuneesta asiakaskohtaamisesta, joka vahvisti hänen aikaisempaa intuitionsa tunnetta, työskennellessään asian parissa aikaisemmin.

Lonka kuvaa asiantuntijan kolmatta tietolajia intuitiiviseksi tiedoksi, se liittyy asiantuntijan metakognitiivisiin taitoihin. Meta kognitiivisia taitoja ei ole kenelläkään valmiina syntyessään. Asiantuntijat ovat valmiita oppimaan ja tarkastelevat asioita kriittisesti. (Lonka,35.)

Asta Raami on tutkinut intuitiota useita vuosia. Intuitio tuottaa tietoa, jota ei saa päättelyn avulla. Mikäli ymmärrämme omaa mieltämme, ymmärrämme samalla mieleemme edessä olevat esteet. Pelko estää meitä näkemästä ja luottamasta intuition. Tarvitsemme tilan voidaksemme ajatella rauhassa. Lisäksi tarvitsemme kiitollisuutta ja rutiineja. Kun pelko vähenee, meille tulee tilaa ajatella ja voimme ratkaista ongelman. (Raami, 242–243). Toisinaan valintoja tehdessämme, pelkäämme tekevämme väärän valinnan. Omia taitojaan oppii kehittämään kriittisesti, kun tieto ja taito lisääntyy, tällöin intuition oppii luottamaan.

Leena Ståhlbergin (Jakso 10) hektinen työ julkisen sektorin opinto-ohjaajana pakotti pysähtymään. Jäätyään ensin vuorotteluvapaalle alkoivat hänen ajatuksensakin kirkastua. Pysähtyminen raivasi tiellä olevat esteet pois.

Jouni Kyrölä (Jakso 5) kertoi omassa työssään intuitiivisen ajattelun olevan tärkeää. Miten autot onnistutaan hinaamaan ehjänä pois ojasta. Aina nopein keino ei ole se parhain. Ongelmanratkaisukyky kehittyy vuosien varrella.

Pentti Halmesaari (Jakso 12) kertoi lentokoneen vikojen selvittämisen olevan keskeinen asia, ennen lentokoneen nousua ilmaan.

Ekspertti-tason asiantuntija (Taso 5) toimii flow’n kaltaisessa tilassa. Hänen suorituksensa on maksimaalista ja hän on kykenevä ylittämään itsensä kaikin tavoin. Mestarillinen suoritus tapahtuu silloin kuin asiantuntija ei enää tarvitse periaatteita ja voi lakata kiinnittämästä huomioita

suoritukseensa. Mestarilla on suurin henkinen kapasiteetti. Mestari kokee voimakkaan imeytymisen työhönsä, jolloin hänen suorituksensa ylittää jopa tavallisen korkean tason. (Dreyfus & Dreyfus, 10.)

Markus Manninen (Jakso 6) kertoi keskittymiskyvyn olevan tärkeässä roolissa ennen kilpailua. Kilpailuun valmistautumisessa vuorovaikutus ja systemaattinen suunnittelu ajettavasta reitistä yhdessä kartanlukijan kanssa on äärimmäisen tärkeää. Intuitio ohjaa suoritusta ajaessa, joka mahdollistaa kilpailussa syntyvän flow-tilan.

Leena Ståhlberg (Jakso 10) kertoi elävänsä jatkuvassa flow-tilassa innovoiden itseään ja yritystään. Ståhlberg rakastui työhönsä uudelleen ryhtyttyään yrittäjäksi.

Juha Torvinen (Jakso 12) kertoo jatkuvien palaverien olevan este ongelmien ratkomiselle. Tämä ei tarkoittanut sitä, että palaverissa esillä olevat ongelmat eivät vaatisi pikaisia ratkaisuja, niitä vain toistuvasti ratkotaan viikkotolkulla ilman minkäänlaista lopputulosta. Torvinen kertoi kesyttävänsä mielummin villihevosia kuin istuvansa tietokoneen äärellä kahvikuppi kädessä.

Mihály Csíkszentmihályin (1990) virtauksen eli flow'n teoria syntyi tutkimuksen kohteena olleiden asiantuntijoiden kyvystä ratkaista ongelmia. Luova tekeminen alkaa ongelman tunnistamisesta ja havaitsemisesta. Seuraava vaihe ongelman havaitsemisessa on määrittely, mahdolliset ratkaisut ja arviointi. Arvioinnissa päätetään, onko ratkaisu hyväksytty vai hylätty. Muistilla on suuri merkitys ongelman ratkaisun kaikissa vaiheissa, mutta muistista tuotettu tieto ei välttämättä ole tiedostettua. Flow-tilaan johtaa luovuus. (Ruoppila, 306.)

Csíkszentmihályin mukaan meidän täytyy olla todella tarkkoja, mihin kiinnitämme huomiomme. Ihmisillä taipumus kadottaa keskittymiskyvynsä. Asioiden märehtiminen ja autopilotilla eläminen ovat tarkkaavaisuuden ja keskittymisen perisyntejä. Energinen ja tarmokas työntekijä tuottaa yritykselle arvoa. Flow-tila tuo energiaa ja auttaa jaksamaan työssä. Nykypäivänä ilman keskeytystä työskentely on haastavaa. Flow-tilan vihollisia ovat muun muassa avokonttorit, sillä tietotyö vaatii hiljaisuutta ja keskittymistä. (Venäläinen, 2019, 98-99; Martela, Jarenko, 2014, 19.)

Jatkuva informaatiotulva estää meitä suuntaamasta tarkkaavaisuuttamme. Häiriötekijöitä on joka puolella, tai hakeudumme niihin jopa tiedostamattomana.

- *Eksperttiys* ominaisuutena ei ole pysyvää. Asiantuntijuudessa korostuu kyky ratkoa ongelmia, sillä se on myös jatkuvaa itsereflektointia. Asiantuntijuus voi näkyä yhtä hyvin ala-asteikäisessä lapsessa kuin vanhassa professorissakin. Asiantuntijuus ei ole riippuvainen koulutuksesta tai asemasta. Eksperttitason asiantuntijan taidot eivät ole kiinnitettyinä oppeihin ja normeihin. (Tynjälä, 161). Produktissa esiintyneiden oman alansa asiantuntijoiden

tieto ja taito on kertynyt erilaisista lähteistä. Eksperttiys vaatii oppimista ja ongelmanratkaisua. Podcast-vieraat olivat motivoituneita oman uransa kehittämisessä.

Helakorven mukaan kyvykkyys on lahjakkuutta, joka on periytynyttä. Kyvykkyys myös kertyy koulutuksen ja kokemuksen kautta. Lonka kuvaa oppimista ”kukaan ei ole seppä syntyessään” sanonnalla, mutta huipulle ei pääse kukaan ilman tekemättä työtä sen eteen. (Helakorpi; 2006, Lonka, 2017, 38)

Tieteessä oivalluskykyä on vaikea opettaa ja mallittaa sekä selittää tieteellisesti. Oivaltaminen näkyy pitkälle tutkijan ja asiantuntijan lahjakkuudessa. (Talvitie 69). Kun lahjakkuus ja oivaltaminen kehittyvät saamme mahdollisuuden työstää ajatuksiamme konkretiaan. Lahjakkuus kehittyy sitä mukaa kun asioita oivaltaa. Aina emme tunnista lahjakkuutemme olemassaoloa. Dreyfusien mallissa oppiminen koetaan kokemuksen ja opetuksen kautta.

Tynjälän mukaan asiantuntijoita rakentaa koulutusjärjestelmä. Perinteiset tenttimiset ja tiedon etsiminen konkretiaan eivät ole jatkuvan oppimisen edellytyksiä. Konstruktivismi rakentuu yksilön tai yhteisön toimesta luoden tällöin oppimiselle merkityksen. Konstruktivinen oppiminen on aktiivista oppimista, jossa painottuu vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet. (Tynjälä, 162-163.)

Jean Piaget'n mukaan lapsen ajattelun taitoa voi kehittää läpi elämän. Osaamista voi hankkia muualtakin kuin koulusta. Hermoston kehityksen lisäksi siihen liittyy myös aktiiviset kokemukset ja vuorovaikutus. Erilaiset harrastukset ja toiminta tukevat asiantuntijuuteen kasvamista jo lapsesta saakka. Informaali oppiminen tapahtuu sattumalta työpaikalla tai harrastuksissa, kun ihminen itse on määritellyt tavoitteensa. (Helakorpi; 2009, Lonka, 35, 2017; sa peda.net.)

Mitä tulee asiantuntijan kykyjen oivaltamiseen, voimme tarkastella tätä kahdesta erilaisesta näkökulmasta. Kun asiantuntijan ominaisuudet ja kyvykkyys tunnistetaan, tällöin henkilö tietää lahjakkuutensa ja pyrkii kehittämään sitä palautteen avulla. Eteneminen edesauttaa tekemisessä ja vie eteenpäin. Uusi onnistuminen vie taas toiseen onnistumiseen. Toisesta näkökulmasta katsottuna lahjakas ihminen voi elää ympäristössä, missä hänen kyvykkyytään ei tueta tai tunnisteta.

Pahin skenaario olisi potentiaalisten kykyjen hukkaan heittäminen. Toisaalta jos onni suosii rohkeaa, jonain päivänä kyvykkyytensä löytänyt henkilö voi päästä asiantuntijuudellaan kaikista ylimmälle tasolle paljon helpommin kuin voisi ajatella. Diversiteetti & inklusiivisuus antavat mahdollisuuden erilaisten kykyjen kehittämiseen. Työpaikka on yksi oppimisympäristö, jossa tietoa saadaan ja opitaan käyttämään. Työpaikan tulisi olla sovellettavissa yksilön ominaisuuksiin sopivaksi.

Miten edetä noviisista ekspertiksi? Tulevaisuudessa huolta herättää muun muassa resurssipula pätevistä opettajista. Erilaiset integraatiot ja ryhmien suurentaminen kouluissa, tuntuvat olevan

ainoa keino ratkaista ongelmia. Resurssipula alkaa näkyä hiljalleen kaikkialla. Aikaisemmin mainittu oppipoika-mestari- menetelmä on Tynjälän mukaan mahdollisuus hiljaisen tiedon siirtymisestä käytännön työhön (Tynjälä, 161-169).

Podcast-jaksojen vieraiden ammattitaito oli hyvin erilaista ja eri aloilta hankittua. Dreyfusien-malli on mielenkiintoinen ja herättää jatkotutkimuksen aiheita eri alojen sisällä. Miten esimerkiksi mallia voitaisiin soveltaa yrittäjyyden kehittämisessä? Palautteen antaminen oli keskeinen seikka kehittämisessä aina seuraavalle tasolle. Varsinkin aloittavat yrittäjät ovat yleensä yksin perustaessaan yritystä.

Valtiovarainministeriön mukaan asiantuntijalla on korkeatasoista tietoa. Tieto koostuu erilaisista lähteistä. Pelkkä koulutus tai virka ei takaa asiantuntijan tittelä. Yleisen määritelmän mukaan asiantuntijan kehityksen lähtökohdaksi on oppiva yksilö. Asiantuntija hyödyntää tietoa ja taitoa, jota hänelle on kertynyt. Tieto luokitellaan korkeatasoiseksi tiedoksi. Asiantuntijana kehittymisen lähtökohdaksi on ennen kaikkea oppiva yksilö. Asiantuntijuus ei ole sidottu virkaan tai koulutukseen, vaikka henkilö työskentelisi vaativissakin tehtävissä. Korkeatasoisen tiedon puuttuminen on mahdollista, vaikka henkilö olisi tietyssä virassa tai asemassa. Asiantuntijuus ei synny automaattisesti tietyn viran tai aseman ansiosta. (Valtiovarainministeriö, 15.)

4.1.1 Positiivinen psykologia

Tässä luvussa käsittelen sitä, mitä positiivinen psykologia on. Miten positiivista psykologiaa voidaan hyödyntää esimerkiksi yksilön vahvuuksien löytämisessä ja miten vahvuudet vaikuttavat työelämässä ja asiantuntijuuteen kasvussa.

”Ihmistä arvioitaessa ja mitattaessa psykologit löytävät useimmiten ongelmia, puutteita ja toimintahäiriöitä. Löydöksistä vain joka kahdeksas havainto lukeutuu positiiviselle alueelle” (*Willibald Ruch*, mukailen Jokinen, 2015). Masennus, ahdistus, pelko ja paniikki? Huonovointisuus korostuu nykypäivänä yhä enemmän. Positiivinen psykologia auttaa ymmärtämään valon löytämisessä risukasta.

Positiivisen psykologian kritiiksi on esitetty positiivisen psykologian lupailevan liikaa. Kuka osaa sanoa kenelle, mikäkin on positiivista. Psykologia keskittyy pitkälti tilastoihin ja korrelaatioon. Tämän vuoksi tutkimukset eivät ole yksiselitteisiä. On totta, että vaaroja on olemassa. Positiivisen psykologian käyttäminen eräänlaisena hyödykkeenä on haitallista. Yltiöpositiivinen ajattelu, manipulaatio ja harhaan johtaminen rahastusmielessä koituvat suurimmaksi haitaksi. (Ojanen, 129-130.)

Positiivinen psykologia tarkastelee ihmisen hyvän elä lisääntymistä ja resilienssin kasvattamista. Positiivinen psykologia tutkii pääosin hyvinvoinnin rakennusaineita. Vaikka emme olisi masentuneita, emme välttämättä ole onnellisia. Minkä vanha kansa on aikoinaan tiennyt, sen on moni päässyt unohtamaan. Mitä tunnemme välittyä terveyteemme kaikilla osa-alueilla, jopa geeneihin saakka. (Jokinen, 2015; Uusitalo-Malmivaara, 21, 2015, 9). Jos viettää aikaa negatiivisessa ilmapiirissa pessimistien keskellä, alkaa huomaamattaan ajattelemaan itse samalla tavalla. Tällöin ihmisen on helpompi keskittyä pelkkien vikojen etsimiseen.

4.1.2 Motivaatioteoriat

Tässä luvussa tarkastelen motivaatiota ja sen merkitystä. Luukkalan mukaan tavoite, joka ei vastaa omaa arvomaailmaa ei myöskään sitouta ihmistä saavuttamaan sitä. (Luukkala, 228).

Miksi, mitä ja miten kysymykset antavat vastauksia siihen, mikä laittaa meidät liikkeelle. Miksi kysymys antaa motiivin tekemiseen, mitä kysymys selvittää mitä asiaa ihminen tavoittelee, miten kysymys kertoo tavan, jolla asia toteutetaan. (Luukkala, 28-29).

Onko mitä-kysymyksiin olemassa vastauksia? Tietääkö ihminen miksi tekee ja tavoittelee jotakin? Sisäisen motivaatio palkitsee tekijänsä, koska työn suorittaminen itsessään palkitsee. Etsiessäni produktissa kysymyksiä siihen, mistä kaikki alkoi ja miten on päädytty tähän, en loppujen lopuksi ole varma löysinkö näitä vastauksia varmasti tarinoista, mutta sillä ei ole mitään merkitystä. Kun ihminen on onnellinen ja voi hyvin, ei asioita tarvitse perustella.

Sisäinen motivaatio on yhteydessä työn imuun, joka kuvaa mielekästä työn tekemistä. Työn imussa oleva tekijä on onnellinen kokonaisvaltaisesti muillakin elämänalueilla. (Martela-Jarenko, 33). Motivaatio kumpuaa ihmisen tekemisestä suorittaa jokin tekeminen loppuun.

Sisäinen motivaatio on yksi onnelliisuuden lähde. Edward Deci osoitti motivaatioita olevan kahdenlaisia. Sisäisen ja ulkoisen motivaation kahtia jakaminen ei ole yksielitteistä. Ihmisten tulee ansaita elantonsa elääkseen maapallolla. Decin ja muiden metateoriat ovat tutkineet sisäisen motivaation toimivan kun itse saavutus palkitaan. (Uusitalo-malmivaara,45,2015; Martela ym. 14, 2015.)

Tulospalkkio on parempi menetelmä kuin palkitseminen itse tekemisestä. Tekemisestä palkitseminen tarkoittaa aina ulkoa tulevaa kontrollia mikä vähentää sisäisen motivaation toimimista. (Martela & Jarenko, 49). Työn merkityksellisyys voi kadota kokonaan jos palkitseminen on jatkuvaa. Miten motivoitua uudelleen tekemään jotain asiaa jos se on menettänyt hohdokkuutensa. Alla olevassa kuvassa kuvataan ulkoisen ja sisäisen motivaation eroa.

Sisäistä motivaatiota on kahdenlaista jotka Deci ja Ryan erottelevat sisäsyntyiseen ja sisäistettyyn motivaatioon. Sisäsyntyinen motivaatio on nautinnon kokemus. Sisäistetty motivaatio johtaa omien tavoitteiden ja päätöksien saavuttamiseen. Sisäistetty motivaatio on työelämän kannalta tärkeä tarkastelun kohde. Sisäsyntyisen motivaation siivillä tekemää työtä tehdään kun itse tekeminen palkitsee. Mikäli kiinnostus loppuu äkkiseltään, tulisi tarkastella tekemistä myös sisäistetyn motivaation valossa. (Martela & Jarenko, 14-15.)

Ulkoinen motivaatio	Sisäinen motivaatio
Reaktiivista	Proaktiivista
Ulkoiset palkkiot ja rangaistukset	Sisäinen innostus tekemiseen
Kaventaa näkökulmaa	Laajentaa näkökulmaa
Negatiiviselta suojautuminen	Positiiviseen etsiytyminen
Kuluttavaa	Energisoivaa
Ihminen työntää itseään kohti	Tekeminen vetää puoleensa
"Keppi ja porkkana"	"Leikki"

Kuva 7. Ulkoisen ja sisäisen motivaation tekijöitä (mukaillen Martela & Jarenko, 14)

Matti Järvinen (Jakso 9) kertoi motivaation olevan korkealla myös harjoituskaudella, kun töitä tehdään oman unelman eteen. Ammattiurheilijan työ koostuu monenlaisesta harjoittelusta kauden ulkopuolellakin.

Leena Ståhlberg (Jakso 10) kertoi ettei lähtisi mistään hinnasta enää takaisin julkisen sektorin palvelukseen. Oman työn merkitys löytyi kun työ sai merkityksen tekijältä itseltään. Yrittäjyys motivoi innovoimaan omaa työtä eteenpäin.

Yrittäjyys on yksi keino päästä toteuttamaan sisäsyntyistä motivaatiota kun tekeminen itsessään palkitsee. Yrittäjyudessa kuitenkin korostuu myös sisäistetyn motivaation merkitys, sillä yrittäjän tulee luoda motivaation lähteestä elinkeino itselleen. Podcast-jaksoissa esiintyvät vieraat olivat yrittäjiä, haaveilivat yrittäjyydestä tai olivat joskus olleet yrittäjiä.

Markus Manninen (Jakso 6) kertoi itsensä lisäksi taustajoukkojen tehneen paljon työtä rallin ammattilaisuuden saavuttamiseksi. Hänen äänestään kuului innokkuus mitä ihminen voi sisäisen motivaationsa siivillä tehdä. Mitä lähemmäksi ammattilaisuus tulee sitä enemmän hän voi keskittyä itse rallin ajamiseen.

Sisäinen motivaatio ei kuulu pelkästään asiantuntijalle tai yrittäjälle. Hyvä johtaminen mahdollistaa myös työntekijän sisäisen motivaation käyttöön ottamisen. Yrittäjämäisistä kyvyistä puhuttaessa ei tarkoiteta yritystä vaan tapaa jolloin ihminen toimii aktiivisesti. Menestyjiä ovat ne organisaatiot jotka tarjoavat yksilölle mahdollisuuden käyttää sisäistä motivaatiotaan työssään. Organisaatiot voivat valjastaa erilaisesta osaamisesta menestystekijöitä. Sisäisellä motivaatiolla on tässä suuri rooli. Ihmiset ovat erilaisia ja oppivat erilaisessa tahdissa. Kun jokaisella on tilaa oppia, kaikki ovat yhtä potentiaalisia oppimaan. (Martela & Jarenko, 43-33). Onko kahdeksan tunnin työpäivä edelleen kaikille sopiva aika? Voisiko kuudessakin tunnissa saada enemmän tuloksia? Yrittäjyyden parhaimpia puolia on yleensä työajan määrittäminen itse. Entäpä nelipäiväinen työviikko?

Tulevaisuudessa yrittäjyyskasvatus on tärkeä osa-alue koko koulutusjärjestelmää. Yrittäjäkäs-
tuksen yksi osa-alue on yksilön vahvuuksien löytäminen ja niiden käyttäminen kokonaisvaltaisesti. Tyypillisiä ominaisuuksia yrittäjämäiselle tekemiselle ovat luovuuden, proaktiivisuuden ja aloitety-
vyn käyttäminen. Yrittäjyys nähdään yhtenä mahdollisuutena parantaa yksilön sosioekonomista
asemaa pystyvyyden tunteen lisääntyessä. Muuttuvassa maailmassa jokainen joutuu ottamaan
enemmän vastuuta itsestään ja pystyvyydestään. Kun yrittäjyys ymmärretään väärin yksilöltä, voi-
daan evätä yrittäjäkäsatuksen mahdollisuus ja omien vahvuuksien tunnistaminen. Yrittäjyys on
jäänyt hyvin vähäiselle marginaalille koulujen opetussuunnitelmassa. (Kantanen, 20–21, 2020;
Suonpää & Römer-Paakkanen, 8, 2018). Yrittäjyyskasvatus on tärkeää ja yrittäjyyttä tulee opiskella.
Suomessa kuka tahansa voi perustaa yrityksen parilla klikkauksella. Miksi jotain toista osaamis-
aluetta tulee opiskella monta vuotta, mutta yrittäjyys nähdään sellaisena taitona, ettei sitä kannata
opiskella.

Sisäinen motivaatio kumpuaa itseohjautuvuusteoriasta. Kolme psykologista tarvetta edustavat ter-
vettä psykologista kehitystä, jolloin ihmisestä kasvaa hyvinvoiva aikuinen. Ihmisellä on tunne ja
kyky päättää itse omasta elämästään. Yhteenkuuluvuus tuo ihmiselle toveruuden ja joukkoon kuu-
lumisen tunteen. Kyvykyys on tunne hallinnasta. Ripaus iloa ja onnea, kun tavoite on saavutettu.
(Uusitalo-Malmivaara, 2014, 48; Jokinen, 2015.)

Yrittäjänä työskentely mahdollistaa omien tavoitteiden saavuttamisen ja mielekkään työn
tekemisen. Tavoitteet kumpuavat omasta innostuksesta tai kiinnostuksen kohteista. Jos jotain
työpaikkaa ei ole olemassa, se pitää luoda itse.

Milja Korpela (Jakso1) kertoi yrittäjyyden lopulta olleen se tavoite, miten hän pystyi toteuttamaan
parhaiten itseään. Juha Torvinen (Jakso 11) kertoi eniten kaipaavansa nykyisessä palkkatyössään
vapautta, joka hänellä oli päätoimisena yrittäjänä työskennellessä.

Yrittäjänä työskentely voi lisätä työn mielenkiintoa ja merkitystä entisestään. Itsensä haastaminen ja proaktiivinen tekeminen tuovat vaihtelua ja mielenkiintoa niin paljon kun ihminen itse haluaa.

Veli-Pekka Poutanen (Jakso 2) työskenteli vielä osa-aikaisena valtion virkamiehenä, mutta yrittäjänä työskentely mahdollisti myös konsultaatiotyöt eläinlääketieteessä. Eläinlääketieteen kuvantamismenelmät olivat Poutasellekin aivan uusi alue valtaus.

Petri Reinikka (Jakso 4) työskenteli osan työajasta kunnallisena perheterapeuttina, sekä ammatinharjoittajana yksityisessä terapiatalossa. Jäätyään eläkkeelle hän oli suunnitellut jatkavansa työhönsä yrittäjänä. Hänelle tarjoutui tilaisuus myös jatkaa terapeutin työtä eläkkeelle jäätyään yksityisessä terapiatalossa siinä määrin mitä haluaa.

4.1.3 Vahvuusajattelu

VIA (Values in Action) antaa jokaiselle 24 persooniaan sopivaa ominaisuutta kysymysten perusteella. Testi perustuu tieteelliseen tutkimukseen. Testin viisi ensimmäistä tulosta ovat jokaisen henkilön ydinvahvuudet. Alempana olevat ominaisuudet ovat piilossa olevia kehitettäviä vahvuuksia. (Sandberg s.a). Lähetin jokaiselle podcast-jakson vieraalle ohjeet VIA-vahvuustestin tekemiseen. Toiset olivat tehneet testin joskus aikaisemmin ja toiset perustivat vahvuuksien mittaamiseen johonkin muuhun menetelmään.

Uusitalo-Malmivaaran mukaan (Uusitalo-Malmivaara, 75) luontevahvuuksilla on merkitystä onnellisuuteen ja ihmisen hyvinvointiin. Ydinvahvuuksia käyttäessään ihminen tuntee olevansa oma itsensä. Mitä tulee kykyyn oppia ja oivaltaa uusia asioita, näkisin oppimisen olevan mielekästä, kun ihminen tuntee oman tapansa oppia ja tietää kehitettävät osa-alueet.

Milja Korpela (Jakso 1) esiintyy prinsessana lastenjuhlissa ja tapahtumissa. Lapset kertovat prinsessalle huolia ja murheita mutta myös onnistumisia. Lapsille prinsessat ovat tuttuja hahmoja ja puhuvat prinsessoille kuin vanhalle ystävälle. Yksi kohtaaminen prinsessan kanssa voi olla eteenpäin kantava voima.

Erilaiset prinsessahahmot ovat niitä roolimalleja, johon lapsi voi samaistua. Lapsen vahvuuksia (Katainen ym. 2015) voi vahvistaa roolimallien kautta, joilla on samat vahvuudet kuin lapsella. Tarinoiden ja roolileikkien kautta lapsi löytää omat vahvuutensa.

Tieteellinen tausta vahvuusajattelulle on kontekstissa ihmisen tekemiseen aikaan ja paikkaan sopivalla tavalla. Nämä tilanteet näkyvät niin, töissä, koulussa kuin harrastuksissa ja vapaa-ajalla. (Uusi-aiutti, 36). Produktissa esiintyvät asiantuntijat halusivat kehittää omaa työtään jatkuvasti.

Ennen toista maailmansotaa amerikkalainen psykologia on keskittynyt mielenterveyden ongelmien ehkäisyyn edistämällä tavallisten ihmisten onnellisuutta, älykkyyttä ja lahjakkuutta. Sodan jälkeinen psykologia on keskittynyt ihmisen ongelmien luokitteluun, sodassa aiheutuneiden traumojen vuoksi. (Katainen, ym. 2015). Tänä päivänä hyvinvointia tavoittelee moni, mutta miten kauas sitä todella tarvitsee lähteä etsimään. ” *Joskus on mentävä kauas, nähdäkseen lähelle* ” voi pitää paikansa.

Päivi Mäkinen (Jakso 7) totesi, yleensä asiat, joita etsimme pyörivät suoraan jaloissamme.

Viimeistään korona laittoi yksilön ja organisaatioiden toimintatavat uusiksi. On pitänyt löytää keinot selviytymiseen. Toiset ovat joutuneet vaihtamaan jopa alaa tai työpaikkaa. Sopeutuminen etä-elämään ja sosiaalisten kontaktien vähenemiseen jakaa mielipiteitä puolin ja toisin. Dialogille on yhä tarvetta, vaikka olisimmekin paljon tekemisissä digitalisaation kanssa.

Petri Reinikka (Jakso 4) kertoi edustavansa ratkaisukeskeistä ajattelua, jolloin ihminen tulee iloiseksi huomattuaan tehneensä jonkin asian.

Leena Ståhlberg (Jakso 10) kertoi käyttävänsä ohjaustyössä Steven Reissin motivaatioteoriaan pohjautuvaa menetelmää. Reissin motivaatioteoria perustuu 16 erilaiseen motiiviin.

Podcastien-jaksoissa jaetut näkökulmat erilaisista teorioista ovat dialogisen keskustelun parhaimmista. Miksi joka päivä emme keskustele toistemme kanssa vahvuuksistamme? Pitääkö sitä varten tehdä tutkimus tai haastattelu.

Kun ihminen haluaa kehittyä oman alansa asiantuntijaksi, tulee hänen ennen kaikkea uskoa itseensä ja omaan tekemiseen. Jos oppiminen tuntuu jatkuvalta tervanjuonnilta, on vaikeaa kuvitella oppimiskokemuksen johtavan flow-tilan kaltaiseen kokemukseen. Tällöin omia motiiveja ja intressejä tulee miettiä tarkoin, kenen vuoksi tekee mitään asiaa.

Dreyfusien malli perustuu asteittain kehittyvään ohjatun tiedon oppimiseen. Teoriaa tulee päästä soveltamaan konkretiaan muuten ongelmanratkaisukykyä ei voi kehittää. On huolestuttavaa, jos noviisien tietojen ja taitojen kerryttäminen tulevaisuudessa jää noviisin itsensä varaan. Kuulostaa mahdottomalta, että ihminen pystyisi oppimaan tulevaisuudessa itsenäisesti kaiken. Konstruktiviselle oppimiselle, hiljaiselle tiedolle ja dialogille on tilaa tulevaisuudessakin. Jos mestarit väsähtävät, kuka opettaa enää oppipoikaa?

5 Pohdinta

Tässä luvussa arvioin opinnäytetyön toteutumista kokonaisuutena.

Produkti eli podcast-sarja oli itselleni mieluisa ja merkityksellinen tapa luoda jotakin uutta. Podcast-jaksojen tekeminen prosessina toi esille omia vahvuuksiani, jotka ominaispiirteet tunnistin itsestäni jo lapsena. Vaikka toisinaan aika kulta muistot, produktia tehdessäni löysin konkreettisen todisteen, c-kasetille äänitetystä nauhoituksesta ”Oletko koskaan miettinyt mikä sinusta voisi tulla isona”. Tämän opinnäytetyön aikana pääsin tekemään samanlaisen toteutuksen podcast-jaksojen osalta. Sain haastatella monta oman uransa asiantuntijaa ja persoonaa ja kerätä heiltä hiljaista tietoa. Ilokseni sain vieläpä jakaa jaksot julkisesti kaikille kuunneltavaksi!

Opinnäytetyön tekeminen myös kehitti epämukavuusalueella olemista. Työn tekeminen itsestään oli palkitsevaa. Loppuvaiheessa työn viimeistelyä tehdessä ulkoinen motivaatio ja kontrolli astuivat kehiin ja työn tekemisestä katosi mielekkyys. Suunnittelin toteutuksen alusta loppuun saakka itse. Kokonaisuutena käytin työhön paljon aikaa, ehkä jopa liikaa.

5.1 Produktin arviointi

Tarinat olivat produktin elementti ja sisältö. Ilman omaleimaista tapaa tehdä tätä produktia, en olisi saavuttanut omia tavoitteitani. Ihminen kokee työnsä mielekkääksi, kun saa toteuttaa itseään ja työtään sisäisen motivaation kautta. Kolmen psykologisen perustarpeen, vapaaehtoisuuden, yhteenkuuluvuuden ja kyvykkyyden on tutkittu olevan yhteydessä hyvään ja onnelliseen elämänlaatuun. Vahva usko omaan tekemiseen, sinnikkyys ja intuitiivinen tekeminen tulivat esille dialogisessa keskustelussa vieraiden kanssa. Omien vahvuuksien tunnistaminen ja positiivinen psykologia lienevät tulevaisuuden toivo kaikille. Asiantuntijuuteen ei ole oikotietä, mutta se on meille kaikille mahdollista, mikäli tahdomme sitä oikeasti. Hyvinvointi merkitsee paljon, kun ihminen haluaa opetella uusia asioita.

Asiantuntijalla on tulevaisuudessa mahdollisuus kehittää omaa osaamistaan niin pitkälle kuin haluaa. Yrittäjyys voi olla yksi askel elinikäiseen oppimiseen ja täten työ voi palkita tekijäänsä. Asiantuntijan työhön liittyy paljon omien vahvuuksien, kykyjen ja itsensä johtamisen taitojen käyttämistä ja niiden tunnistamista. Kuten aikaisemmassa luvussa todettiin, jokainen on joskus noviisi.

5.2 Kehitysideat

Vastaavanlaisessa projektissa jakaisin asioita mielelläni jonkun toisen kanssa. Suunnitelmaa voisi aina tehdä enemmän ja paremmin mutta jos suunnittelee liikaa, tapahtuisivatko kaikki juonenkäänteet, joille on antanut mahdollisuuden tapahtua? Elämässä jossittelu ja murehtiminen eivät loppupeleissä kannata kovin pitkälle. Kun yksi ovi sulkeutuu, toinen on jo auki. Kun kontrolli astuu mukaan ja omaehtoisuus katoaa sisäisestä motivaatiosta palaa ainakin pari siivua pois. Kriittisen ajattelun ja ammattitaidon kehittymisen kannalta on tärkeää päästä irti ja antaa kyvykkyyden jatkaa kasvuun. Yhteenkuuluvuus löytyy oman tien kautta yksin tai yhdessä, mutta ei yksinäisenä. Monen asian tekeminen samaan aikaan on todella kuluttavaa ja uuvuttavaa. Työn ei kuulu uuvuttaa ihmisiä työkyvyttömyyteen ja onnettomuuteen. Tämä produkti opetti minulle todella paljon. Se antoi todella merkityksellisiä ihmissuhteita elämääni ja uskoa omaan tekemiseen.

Jatkotutkimuksen tekisin aiheesta, mikä estää ihmistä oppimasta ja kehittymästä asiantuntijaksi?

Perraultin Punahilkka-sadun versiossa lienee moraalinen opetus siitä, miten kilttien tyttöjen ei pidä uskoa kaikkia pahoja setiä, jotka tielle osuu, muuten hukka heidät perii. (jyu2008). Moraalisen opetuksen voi jokainen tulkita itse, mutta *rohkeus palkitaan aina*, lienee paras itselleni. Toisinaan vaatii rohkeutta laittaa ylle punainen hilkka ja astua tuntemattomaan.

Kuva 8. Perillä (Leporanta, 2022)

” Kurkistaa jos voisi sielun syvyyteen, niin kahta samanlaista eipä ois’. Ken katsoo kauneuteen eikä hyvyyteen. Häneltä monta ystävyttä jääkin pois. ” (Veikko Lavi, 1976)

Sen pituinen se.

Lähteet

Alhanen, K. 2016. Dialogi Demokratiassa. E-kirja. Gaudeamus.

Basu, A. 2020. How to be an expert in practically anything using heuristics, Bloom's taxonomy, Dreyfus model, and building rubrics for mastery: case of epidemiology and mountain bike riding. Qeios.10.32388/BTH202.

Ashliman, D, L.1999-2021. Little Red Riding Hood. Luettavissa: <https://sites.pitt.edu/~dash/type0333.html>. Luettu. 16.5.2022.

Dreyfus, S. E., & Dreyfus, H. L. 1980. A five-stage model of the mental activities involved in directed skill acquisition. Dreyfus Model of Skill Acquisition – Tools hero. California.

Haaga-Helia. Julkiset verkkosivut. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/yritytajyyden-suuntautuminen>. Luettu: 31.3.2022.

Harjula, J. 2006. Hilikka ja Punahilkka. Lähiöteatteri. Helsinki.

Helakorpi, S. 2009. Osaaminen ja sen tunnistaminen työelämän ja koulutuksen yhteisenä haasteena. Osaaja.net. Luettavissa: https://arkisto.uasjournal.fi/osaaja_2009-4/Helakorpi%20PDF.pdf. Luettu: 14.4.2022.

Hämälä, M. 2018. Mikä tekee dialogin: Dialogisen vuorovaikutuksen tunnuspiirteet ja edellytykset. Artikkelit. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/mika-tekee-dialogin-dialogisen-vuorovaikutuksen-tunnuspiirteet-ja-edellytykset/>. Luettu: 26.5.2022.

Hänninen, V. 1999. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/67873>. Luettu. 15.12.2021.

Hänninen, V. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: Kertomuksen, tarinan ja tapahtumien suhde.

Hänninen, V. 2010. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. 2010. Aaltola, J. Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. s. 161-178. PS-kustannus. Jyväskylä

Jokinen, A-M. 2015. Oppimateriaali. Julkaisematon lähde.

Jyväskylän yliopisto. 2008. Perraultin sadut. Luettavissa: https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/kirjallisuuden_aikajana/klassismi/sadut-ja-faabelit/perraultin-sadut. Luettu: 23.4.2022.

- Kantanen, M. 2020. Positiivinen psykologia apuna yrittäjyyskasvatuksessa. Tulonen, S. Kaasinen, E. Gustafsson-Pesonen. (toim.). YKTT2020 – Yrittäjyyskasvatuspäivät yrittäjyyden ytimessä. Konferenssi julkaisu. s. 20-37. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/444061/URNISBN9789523443174.pdf?sequence=2#page=21>. Luettu: 30.3.2022.
- Kinosalo, M. 2020. Tarinan voima opetuksessa. Ps- Kustannus. Keuruu.
- Lavi, V. 1976. Jokainen ihminen on laulun arvoinen.
- Leporanta, T. 2022. Produktin kuvat. Vihti.
- Leporanta, T. Podcastin kansikuva: Sen pituinen se. Vihti.
- Likonen, K. 2006. Lähiöteatteri: Hilka ja Punahilka. Helsinki.
- Lonka, K. 2017. Äänikirja Celia. Otava. Helsinki.
- Luukkala, J. 2022. Luja tahtotila. E-kirja. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki.
- Martela, F, Jarenko, K. 2014 sisäinen motivaatio Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_3+2014.pdf. Luettu. 1.4.2022.
- Metsäpelto, R. Feldt, T. Vierikko, E. Keltikangas-Järvinen, L., Rantanen, J. Mäkikangas, A. Pulkkinen, L. 2009. Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Niinistö, S. 1.1. 2022. Uudenvuoden puhe. Luettavissa: <https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-uudenvuodenpuhe-1-1-2022/>. Luettu: 1.1.2022.
- Ojanen, M. 2014. Positiivisen psykologian kritiikki. Uusitalo-malmivaara, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. s. 113-134. PS-Kustannus. Jyväskylä.
- Peda.net. s.a. Hankkeet. Informaali oppiminen. Luettavissa: <https://peda.net/hankkeet/oppijat/ovo/lahtokohdat/informaali>. Luettu. 15.5.2022.
- Pohjannoro, H. Taija, B. 2007. Näkökulmia toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Kehittämishanke. Tampere. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/8232/Pohjannoro.Hannu.Taijala.Beata.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Luettu. 20.5.2022.

Ruoppila, I. 2009. Luovuus ja viisaus osana persoonallisuutta. Metsäpelto, R-L. Feldt, T. (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. s. 303-318. PS-Kustannus. Jyväskylä.

Sandberg, E. VIA- charter ohje. Luettavissa: https://sujuvahanke.files.wordpress.com/2017/05/via-ohjeet_sandberg.pdf. Luettu. 31.12.2021. Luettu: 3.1.2022.

Satimus, L. Siniauer, P. 2021. Tarinankerronnan taika – Opas radiotyön ja podcastin maailmaan. Haaga-Helia julkaisut. Saavutettavuus: <https://julkaisut.haaga-helia.fi/tarinankerronnan-taika-opas-radiotyön-ja-podcastingin-maailmaan/>. Luettu. 29.3.2022.

Sitra s.a. Vuoden puheenaiheet. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/blogit/vuoden-2022-puheenaiheet-yllatykset-ja-mahdollisuudet/>. Luettu: 28.5.2022.

Ståhlberg, L. 3.9.2019. Entä jos yksin oleminen motivoi? Artikkel. Luettavissa: <https://www.linedin.com/pulse/ent%25C3%25A4-jos-yksin-oleminen-motivoi-leena-st%25C3%25A5hlberg/?trackingId=>. Luettu. 16.5.2022.

Suonpää, M. Römer-Paakkanen, T. 2018. Minä pystyn! – Pitkäkestoinen yrittäjyyskasvatus nuorten tulevaisuuden hyvinvoinnin perustana. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/handle/10024/227918>. Luettu. 3.4.2022.

Talvitie, V. 2014. Tiedonmuodostus, ammattien välinen kilpailu ja keksimisen logiikka – mitä ”tieteellisyys” on psykologin käytännön työssä? PSYKOLOGIA, 49, 1, s. 68-69.

THL. 2022. Mielenterveys. Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki. Verkkosivu. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/kokemusasiantuntijuus-ja-vertaistuki>. Luettu. 4.5.2022.

Toropainen. 17.6.2020. Muuttuva maailma: Diversiteetti & inklusiivisuus tukee työelämän kasvua. MySpeaker Blogi. Luettavissa: <https://www.myspeaker.fi/uutiset/muuttuva-maailma-diversiteetti-inklusiivisuus-tukee-tyoelaman-kasvua-katja-toropainen/>. Luettu: 27.5.2022.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Tynjälä, P. 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Tynjälä, P. (toim.) Etäpelto, A. Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia. s. 160-179. WSOY. Porvoo. Helsinki. Juva.

Uusiautti, S. 2019. Tunnista vahvuutesi ja menesty. Kirjapaja. Helsinki.

Venäläinen, J. 2020. Flow-tila-Tila Tietotyön viisain lähde. Fitra. EU.

Vilka, H. Airaksinen, T. 2004. Toiminallinen opinnäytetyö. Tammi. Helsinki.

Liitteet

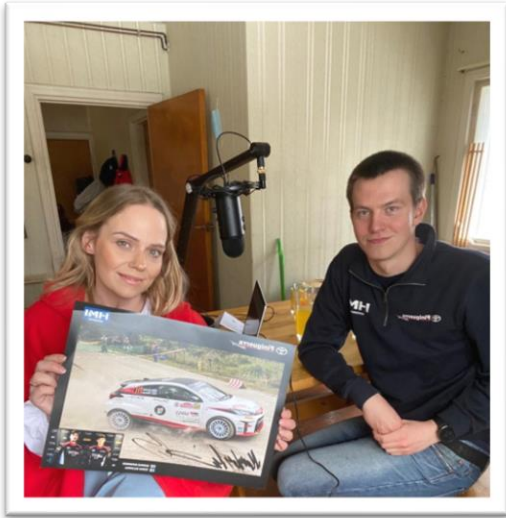
Liite 1. Tiedote salainen

Liite 2. Kuvia matkan varrelta

Kuva 9. Janika Torvinen & Milja Korpela (Jakso 1)

Kuva 10. Janika Torvinen

Liite 3. Kuvia matkan varrelta

Kuva 8. Janika Torvinen, Markus Manninen (Jakso 5 & 6)

Kuva 11. Jouni Kyrölä (Jakso 5) Markus Manninen (Jakso 5 & 6) Janika Torvinen

Liite 4. Kuvia Matkan varrelta

Kuva 12. Janika Torvinen & Markus Manninen (Jakso 5 & 6)

Kuva 13. Matti Järvinen (Jakso 9) & Janika Torvinen

Liite 5. Kuvia matkan varrelta

Kuva 14. Juha Torvinen (Jakso 10) & Janika Torvinen

Kuva 15. Pentti Halmesaari (Jakso 12) & Janika Torvinen